

Försvarsutskottets yttrande

1980/81: 6 y

angående värnpliktsfrågor i proposition 1980/81: 117 om utbildning för uppdrag i u-land m. m.

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet beslöt den 31 mars 1981 att bereda försvarsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1980/81: 117 om utbildning för uppdrag i u-land m. m.

Utskottet

I propositionen föreslås att den nuvarande ettåriga biståndsutbildningen vid Sandöskolan ersätts av två enterminskurser. Med den allmänna biståndsutbildningen avkortad till en termin är det inte möjligt att för värnpliktiga behålla denna utbildning som ett alternativ till militär grundutbildning. För värnpliktiga som har beviljats vapenfri tjänst (vapenfria tjänstepliktiga) förordar föredragande statsrådet att enterminskursen under en försöksperiod av fem år får ingå som en del av deras utbildning. Försvarsutskottet har inte något att invända mot dessa förslag.

Den lagstadgade tjänstgöringstiden för vapenfria tjänstepliktiga är minst 395 dagar och högst 420 dagar. Tjänstgöringen utgörs av grundutbildning och repetitionsutbildning. Huvudalternativet för den vapenfria tjänsten är utbildning och tjänstgöring inom civilförsvaret (prop. 1977/78: 159, FöU 1977/78: 28 s. 19, rskr 1977/78: 371). Vapenfria som har antagits till den allmänna u-landskursen är, som uttalas i propositionen, skyldiga att genomgå bl. a. 4–6 veckors civilförsvarsutbildning. Försvarsutskottet vill understryka detta. Härigenom möjliggörs krigsplacering och framtida repetitionsutbildning inom civilförsvaret.

Utöver den allmänna u-landskursen och nämnda civilförsvarsutbildning har den vapenfrie att fullgöra ytterligare grundutbildning i verksamhet som är betydelsefull för samhället under beredskap och i krig. Enligt propositionen bör anställning i u-land som fredskårsdeltagare, volontär eller i därmed jämförbar tjänst få tillgodoräknas som del av den vapenfria grundutbildningen. Som huvudregel för tillgodoräknande avses gälla att u-landstjänstgöringen skall ha omfattat två år.

Riksdagen har vid åtskilliga tillfällen avslagit motionsförslag att biståndsarbete utomlands skall öppnas som tjänstgöringsalternativ för vapenfria tjänstepliktiga (jfr FöU 1974: 7, FöU 1975/76: 23 och FöU 1977/78: 28 s. 20). Försvarsutskottet har därvid påmint om att det finns viss möjlighet att i det enskilda fallet tillgodoräkna fältarbete utomlands som

del av bistånds- och katastrofutbildning. Denna möjlighet är inte reglerad i lag. Utskottet har inte något att invända mot att den i propositionen angivna möjligheten, som förutsätter prövning av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer, skrivs in i lagen om vapenfri tjänst. Därvid bör emellertid ikraftträdandet utan inskränkning ske vid viss tidpunkt. Bestämmelserna om ikraftträdande av den föreslagna lagen om ändring i lagen (1966: 413) om vapenfri tjänst (prop. s. 4–5) bör därför enligt försvarsutskottets mening ges följande lydelse:

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1982. För den som har antagits till bistånds- och katastrofutbildning före lagens ikraftträdande gäller 2 § i den äldre lydelsen.

Försvarsutskottet har i övrigt inte något att erinra mot vad som anförs om värnpliktsfrågor i proposition 1980/81: 117.

Stockholm den 7 april 1981

På försvarsutskottets vägnar

PER PETERSSON

Närvarande: Per Petersson (m), Eric Holmqvist (s), Gudrun Sundström (s), Gunnar Oskarson (m), Åke Gustavsson (s), Ulla Ekelund (c), Evert Hedberg (s), Göthe Knutson (m), Anders Gernandt (c), Holger Bergman (s), Eric Hägelmark (fp), Axel Andersson (s), Ulla-Britta Larsson (c), Margit Jonsson (fp) och Ture Ångqvist (s).